

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvétel
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 12.

Jom Kippur.

Azt hallom, zsidó vallású polgártársainknak legnagyobb vallási ünnepei közé tartozik a Jom Kippur.

Maga az elnevezés azt jelenti, hogy engesztelődés napja. E napon templomba mennek a zsidó hitek, imádkoznak és bűjtölnek, bűnbocsánatot kérnek és engesztelődést hirdetnek.

Azt olvasom, hogy egy nagyváradai főrabbi fölment az engesztelődés napján a szószékre és beszédet mondott. Beszédet, a melyet a Népszava megdicsért.

Maga ez a tény gondolkodóba ejt és csodálkozást kelt. Az engesztelődés napján kiérdemelni a kannibáli gyűlölet dicséretét: itt lesz valami, a mi a harmóniát megzavarja.

Olvastam cikkeket is a beszédről, pro és contra. És vártam a czáfolatot úgy a dicséretre, mint a támadásokra. Vártam, mert nem akartam elhinni, hogy valaki az Urnak dicsérete helyett a Jakabokét zengje. Mert ezt irták róla pro és contra. A czáfolat pedig késik, sajnálatosan késik.

Nem akarok azzal a kérdéssel foglalkozni, beleillik-e az engesztelődés ünnepének keretébe a politizálás? Ez elvégre legbelsőbb felekezeti guszthus dolga. Hanem az már nem mindegy, hogy most, az ország válságos helyzetében a zsidó-

ságot szószékről akarja valaki a gyűlölet zászlaja alá vinni.

Próbáljon csak egy katolikus pap a szentképekkel kufárkodó csalók ellen kikelni! Azonnal politizálás a neve s Tóth Béla ugye, nekiszalad minden liberális lap a kanczelparagrafus nevében. Ha szószékről hirdeti az ősi erkölcsökhöz való ragaszkodást: politizálás! Szószék-paragrafust neki! Aztán jön a fenyegetőzés a franciaországi példával stb., az ismert szabadkőműves receptje szerint.

Mi is történt a váradi zsinagógában?

»A szocializmus védte meg a zsidóságot, a melyet nem is véd meg más, csak a szocializmus. Oroszországban is lám a legintenzívebben foglalnak állást a szocializmussal szemben — s ott pusztul a zsidóság. Tehát: magyarországi zsidók, legyetek szocialisták.«

Ez volt a beszédnek meg nem czáfolt lényege.

Kétségtelen tény, hogy a magyarországi zsidóknak irigylésre méltó jó dolguk volt és van. Galiczia a tanu rá. Kérdelem, a szocializmus segélyével örvendtek ennek a jóllétnek 1000 éven át, vagy a magyar nemzet végtelen türelmessége folytán?

Kétségtelen tény az is, hogy Oroszországban elnyomják a zsidókat. De elnyomják az örményeket, turkománokat is, és vízbe fojtják a fölösleges kínaiakat. Szocialisták ezek is?

Kétségtelen tény az is, hogy a ma-

gyarországi zsidóság lapjai ki nem fogytak annak a hangoztatásából, hogy ők a legteljesebben egybeforrtak a magyarsággal. Jogos volt-e akkor az oroszországi üldözésre tenni célzást, olyan időből venni a példát, a mikor — Tóth Béla a tanum — van magyar és van orosz nemzet s mindeniknek *belügyeként* vannak zsidó felekezeti tagjai? Ha éppen üldözésről akart a főrabbi ur, nem érthetőbb lett volna-e a Makkabeusok koráról beszélni, a magukat magyarnak valló zsidók előtt?

Magyarországon zsidóknak kisenyevi könnyeket potyogtatni: vagy vastag hátlanság, vagy képmutatás.

A beszéd csattanója, a szocialistákodás azonban egyenesen érthetetlen. Ma a szocialista párt az, mely Bécsnek hűséges szövetségese. Ide vezeti nyáját a főrabbi ur? A szocialista párt ma Budapest utcáin gyilkol s lapjának vezérigéje a lámpavas. Ez a párt a főrabbi ur ideálja Jom Kippur napján? Ennek a lapnak a dicséretére vágyott? Nos, azt megkapta, fölötte keveseknek irigykedésére...

És aztán: mi lesz a nagy magyarkodásból? Hiszen a Jakabok hangosan hirdetik, hogy ők hazátlan bitangok. Az igaz, hogy ez igen jó *üzlet* a Jakaboknak; de azt nem hiszem, hogy erre célzott volna a biztatás...

Legyetek szocialisták: ez ma, Krisztoffy dicsőségére jobban, mint valaha,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Falusi jelenet.

Írta: Rasid.

Cseres Mihályné asszonyom ma ballábbal kelt fel. Minden apróság, mely máskor figyelmét is kikerülte, ma szertelenül bosszantotta. S ami még jobban fájt neki, még az sem volt, akin a bosszuját kitölthette volna.

Egy élőlény sem volt a háza tájékán a Bodri kutyán kívül.

A szomszéd asszonyt is éppen ilyenkor tudta az ördög a vásárba vinni, hogy még azzal se válthasson egy pár kedélyes szót a kerítés mellől!

No de se baj, otthon van a Bodri kutya s majd hazauti az orrát az öreg is, a Bodri kutyára irányul tehát most minden haragja.

Nemes és nemzetes vitézlő Cseres Mihályné asszonyom valahányszor elment a kutya mellett, úgy rugta oldalba a debreczeni papucscsal a jámbort, hogy a szeme majd kiugrott.

Mire aztán vitt olyan ordítást végbe,

hogy bátran beillene egy vidéki »operette«-be kuplénak.

E közben a kis kerti ajtó megnyílt.

Megérkezett Cseres Mihály gazd'uram. Gazd'uram érezte, hogy »nagy égi háboru van keletkezésben« azért egy fokkal beljebb húzta a fejét a czifra szürbe, úgy hogy csak az orra hegye látszott ki.

Óvatosan, lábujjhegyen lép az eresz alá és egyre azon töri a fejét, hogy kellene az asszonyt kiengesztelni?

Végre hosszas lelkitusa után bemerészel lépni az ajtón.

— Adj' Isten jó napot! — köszönti az asszonyt nyájasan.

Nem felelt.

— Itt nagy baj van, — gondolta magában gazd'uram és erre még az orra hegye is eltűnt abban a piros gúnyában.

— Adj' Isten jó napot! — szólott megint szorongó félelemmel.

Erre aztán megered gazdáné asszonyom beszédének árja.

— Tán bizon a szemét is ott hagyta kend,

ahol eddig tekergett? Nem látja, hogy az éjszaka is beállott?

— A biz'a igaz.

— Hm, hm. Csoda hogy egyszer hazautította kend az orrát. Mikor más tisztességes ember otthon van a tűz helyénél, ő odaténferg az éjszakába.

— Nem biz'az éjszakába, hanem a vásárba!

— Hol az apja lelkebe? A vásárba? Tán bizon idáig alkudott arra a lóra, amit utoljára mégis ott hagyott?

— Hát a Csillag véletlenül elszabadult, oszt' bi'on nehezen találtuk meg. Egész éjszaka kerestük a sógorral.

— Kereste kend az a számár fejit! Ni! Hiszen a Zigánnyal és a Hajnallal ment el, mégis a Csillag veszett el...

— Aza! Hajnal... izé... azt akartam mondani.

— Beszélhet már kend nekem.

Cseres Mihály uram elkeseredve harapdálta ajkait, amért így élszólta magát.

Bosszusan ül le a patkára miközben egyre »cseveg« a fülébe »kedves élete párja«.

Értesítés. Női divat-salonomban a legizlésesebb kivitelű kosztümök, alkalmi és estélyi öltözékek, pongyolák, blúzok, kabátok leggyorsabban elkészítettnek.

Az őszi idény divatkelme ujdonságai már megérkeztek kész blúzok és aljak nagy választékban.

Vásznak és fehéreművek gyári raktára, szőnyegáruházam megtekintésére felhívom a n. é. közönség figyelmét.

CZILLÉR IMRE

nagyáruháza, Olaszi, Fő-utca, Fiók üzlet Szt. László-tér.

Telefon: 232. — Telefon: 232.

annyit jelent, hogy ne legyetek magyarok.

Az egész zsidóság jól felfogott érdeke, hogy azt a beszédet ne kövessék, megtagadják, elfeledtessék. Mert nem volna jó, ha valamikor arról ítélnének meg, hogy itélt egy főrbijuk a magyar nemzet nehéz napjaiban gyilkos ellenségeinkről?

Dr K. A.

A politikai válság.

Fejérváry Bécsben.

Bizonyosnak látszik hogy báró Fejérváry Géza megkapja a kabinet kinevezését. Minden jel szerint ma csak az utolsó simításokat teszik a haditerven, amelylyel ezt a társaságot a bécsi udvar ráereszti az országra. Annyira készen van minden, hogy Kristóffy belügynök kedre fölrendelte a főispánokat magához: az új rezsim vezető szempontjait akarjuk velük közölni. Az uton előre tehát nincs habozás egészen az első zökkenőig.

A kormányhoz közel álló forrásból így vázolják az ügyvezető-kabinet programját: A kinevezési kéziratok a szombati hivatalos Lapban jelennek meg. Hosszabb manifesztum kíséri a király rendelkezését, amely elfogja mondani, hogy a többségből nem lehet kormányt alakítani, mivel ez még csak azt sem találta érdemesnek, hogy a szeptember 23-ik audienzián a főlvételi körvonalozásával válaszoljon a király programjára. — Ezzel egyben az a nevezetes audienzia dolga is el van intézve. A király ezután elmondja, hogy a válságnak más megoldása most már nem lehet, mint új többség alakítása s ezért beleegyezett annak a mélyrejáró és jelentőséges programnak a kifejtésébe, amelylyel Fejérváryt utnak bocsátja. Hiszi, hogy a kedvelt magyar népe kellő hódolattal többséghez segíti az ügyvezetőket.

Körülbelül ez lesz a manifesztumban a minisztertanács elhatározása szerint, ha ugyana ki-

rály az utolsó pillanatban nem gondolja meg: odaadja-e a korona fényét az ilyen természetű vállalkozás mellett való korteskedésnek. A kormány aztán nekilát, hogy csakugyan megtudja-e csinálni ezt a többséget. Lesz megint röpirat-özön, főispáncsere, kinevezések, terrorizálás, vesztegetés özövév-e. December 19-én újabb elnapolás, január elején feloszlatás. És hihetőleg márcziusban ismét ott tart a válság, ahol eddig: új és még nagyobb többség áll szemben a királylyal. Aki kezdheti a dolgot megint előlről . . .

Ezekkel az auspiciummokkal megy ma báró Fejérváry Géza a királyhoz.

A tegnapi nap híreiről az alábbi tudósításaink számolnak be:

Báró Fejérváry Géza délelőtt 10 óráig a magyar miniszteriumban dolgozott fia, báró Fejérváry Imre társaságában. Ekkor kocsiába ült s a kabinetirodába hajtatott, ahol fél tízenegy óráig maradt. A miniszterelnököt a király az általános kihallgatások után, délután egy órakor fogadja külön kihallgatáson.

Az a hír, hogy Lányi Bertalan és Kristóffy József miniszterek is Bécsbe utaznak, nem felel meg a valóságnak. Egyik miniszter sem érkezett ide s Bécsbe való utazásuk nem is volt tervbe véve. A két miniszter utazásáról szóló hír, amelyet félhivatalosan is közreadtak, tévedésen alapul.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Bécsből: Báró Fejérváry Géza miniszterelnököt O Felsége délután 1 órakor külön kihallgatáson fogja fogadni.

Lányi igazságügyi és Kristóffy belügyminiszter nincsenek Bécsben és bizonytalan, hogy ez idő szerint egyáltalában Bécsbe jönnek-e.

»Az Ujság«-nak azt a híret, hogy Vaszary hercegprímás a koalíció érdekében közbenjárt O Felségénél, illetékes helyről alaptalan koholmánynak jelentik ki.

Végre ahhoz az olcsó, de mégis biztos szerszámhoz fordul, melyhez a magyar ember minden bajában szokott folyamodni: a pipához. Ezuttal itt is akadályokra talált, mert az asszony orrát ma a pipafüst is nagyon bosszantotta.

Alig togtá Mihály gazda agyarái közzé a régi jószágot, gazdáné asszonyom egy ugrással ott termett, kirántotta úgy, hogy a fogai is csaknem utána hullottak és úgy vágta ki az udvarra a becses jószágot, hogy ezer darabra pattant szét.

De már erre a méltatlankodás, keserűség és visszafojtott harag egyszerre tört ki Cseres Mihály uramból.

— No látom, hogy már csak az fáj, hogyhát itt vagyok, az szurja a szemed! Hát jóvan, elmegyek én láb alól csak mondani kell.

Ezzel felegyenesedett és megindult az ajtó felé.

A következő pillanatban egy tányér repült zugva a légben, mely úgy nyakon találta billenteni Cseres Mihály gazd'uramat, hogy majd a földet surolta az orrával.

— Hogy azt a becsontosodott vén gonosz fejét tegye a patkó alá vagy lökje ki a szemétdombra . . . , hát honnan vette kend ezt a bardságot?

— Ül le rögtön a patkára?
— Nem ülök biz'én, én velem játszol? Nem türök tovább! Elég volt eddig.

— Megbomlott kend? Tán az eszit is ott hagyta a vásárba? — kiáltott Sára asszony haragtól szikrázó szemekkel.

— Nem biz'én. Elhoztam, la, oszt' asszony mondok, ne üsd az orrod mindenbe' . . .

Sára asszonynyal forgott a világ. Mi lelte, kicserélték ezt az embert? Vagy az eszét vesztette el? Hallatlan merészség, vele így mer beszélni ez az ember! Vele még feleselni mer!

Sára gazdáné asszonyom éppen csipőjére tette kezét s feleletre készült. Feleletre, mely ki tudja, mikor ért volna véget és mivel végződött volna?

Azonban odafönt a toronyban megkondul a lélek harang.

És erre elnémul minden ajak, megszűnik minden csete-paté.

Térdre ereszkednek lassan s olyan csend lesz, hogy még a légy zümmögését is meg lehetne hallani. A kis házikóban Istenhez emelik föl a sziveket.

Ide még nem jutott el a komor, fekete falak, mételyező »modern« szelleme.

A hercegprímás beavatkozása.

A félhivatalos »Bud. Tud.« jelenti: A Magyarország hercegprímásának küszöbön álló vagy már megtörtént intenciójáról szóló hirt beavatott körökben hitelt egyáltalán nem érdemlőnek tartják.

Obstrukció a városházán.

— A közgyűlés első napja. —

Sajnálatos botrányok között tanácskozott tegnap Nagy-Várad város törvényhatósági bizottsága s e botrányokért első sorban s főleg Bordé Ferencz főjegyző, polgármester-helyettes a felelős.

A közgyűlés vezetésénél annyira elragadtatta magát az erőszakoskodásban, hogy a már régen nem látott jeleneteket idézte elő tapintatlanságával. S még hozzá, következetes sem volt az erőszakoskodásban. Előbb ok nélkül meggátolta egy akta felolvasását, s azután végig hallgatta, hogy ugyanazon okmányt egyik bizottsági tag felolvassa.

Igy aztán igazán olyan operettszerű basa volt s a vizsgálatot nem állotta ki, mint elnök. Különbben meg is kapta a magáét. Olyan ékes titulások repültek feléje, amilyenekben nem minden elnöknek van része.

Beavatott helyről úgy értesülünk, hogy az egész kellemetlen incidensnek az oka a szüret.

Bordé Ferencz ugyanis mára tüzte ki a szüretet s mindenképpen azon volt, hogy az egész tárgysorozatot letárgyalja a törvényhatóság. Hát ez a terv s az ezen célzt szolgáló erőszakkal sikerült is Bordénak annyit elérni, hogy a kitűzött 31 ügydarab közül 4-et letárgyaltak, a többi pedig mára és esetleg holnapra maradt.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Bordé Ferencz főjegyző elnökölt.

Jelenvoltak:

Bozóky Béla, dr Dóry Ferencz, Hlatky Endre, dr Hoványi Géza, dr Hoványi Gyula, dr Konrád Márk, Mezey Mihály, dr Pácz Sándor, Sipos Orbán, Stark Gyula, dr Stokker József, Szokoly Tamás, dr Várady Zsigmond, dr Adorján Emil, dr Altman Jakab, Balogh Döme, Beczkay Lajos, dr Berkovits Ferencz, Czeglédy Sándor, Cser János, Pényes Manó, Déry János, dr Halász Lajos, dr Kecskeméti Lipót, Mihelfi Adolf, dr Radó Ignác, Schwartz Izidor, Schütz Albert, Veisz Károly, Feldmann Izidor, dr Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Lövenstein Zsigmond, Reismann Mór, dr Tóth Ferencz, Aufrecht Mór, ifj. Berger Sámuel, Fleishacker Gyula, Guttmann József, dr Kurländer Ede, Levitter Miksa, Mihelfy Pál, Molnár Lajos, dr Moskovits József, Moskovits Mór, Moskovits Farkas, Munk Jakab, Müller Salamon, Nyíry György, Rendes Vilmos, dr Schweiger Ede, Ternyei Antal, Veiszlotts Adolf, dr Istváffy István, Juricskay Barna, Gerő Armin, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Dus László, Tóth Márton, Sztarill János, dr Baróthy Akos, Kőszeghy József, Ragány János, Markovits Sámuel, Szűts Géza, Lakos Lajos.

A közgyűlés megnyitása után dr Istvánffy István aljegyző felolvasta a polgármester havi jelentését, amelynek a közigazgatásra vonatkozó főbb adatait már közöltük.

Két jubileum.

Megemlékezik a jelentés két érdemes törvényhatósági bizottsági tag jubileumáról. A jelentés idevonatkozó része a következő:

Mindenkor örömmel ragadom meg az al-

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. Előnyös ruhabérlés-táblázattal pedig a cég eddigi jó hírneve is kezkesedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárda-épület. — Városi és vidéki telefon 151. sz.

kalmat, ha megemlékezem kell azon férfiakról, akik társadalmi tevékenysége, önzetlen munkássága iránt városunk közönségének érdeklődése, szeretete, bizalma megnyilvánul.

A lefolyt hónapban törvényhatóságunk két érdemes tagját érte azon kitüntetés, hogy polgártársai, Nagyvárad város egész társadalma közhasznú tevékenységükről és működésükről megemlékezett: a tűzoltóintézmény fenntartása s fejlesztése körül 25 éven át, mint tűzoltó-főparancsnoknak szerzett érdemeiért ünnepelte Mezey Mihályt, ki ezen idő alatt nem csak ezen, de városunk minden közhasznú társadalmi intézményének vezetője, tevékeny tagja, éltető lelke volt.

A folyó hó 1-én a rögzös tanítói pályán eltöltött 40 évi szolgálat évfordulója alkalmával szeretettel emlékezett meg Stark Gyuláról, ki egész emberöltőn át nehéz hivatását kezdettől fogva becsülettel, ügyes szeretettel s hazafias lelkesedéssel töltötte be.

Indítványozom ennél fogva, hogy határozatilag kimondani méltóztassék, miszerint Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága Mezey Mihály thb. tagnak 25 éves tűzoltó főparancsnoksága alatt tűzoltói intézményünk fejlesztése s fenntartása, valamint társadalmi közhasznú tevékenységével szerzett érdemeit, valamint Stark Gyulának ugy a tanítói pályán eltöltött 40 évi szolgálata alatt, mint általában városunk tanügyének fejlesztése körül szerzett érdemeit méltányolja s azt jelen közgyűlésének jegyzőkönyvében megörökíti.

A tömeges kivándorlás.

A polgármesteri jelentés kapcsán Mihelyi Adolf szólott arról, hogy az elmúlt hó folyamán 20 kivándorló váltott utlevelet. Kéri, hogy a kivándorlásra ösztönző okokat féltékenykedve mutassa ki a polgármester s azokat tanulmányozzák.

Szokoly Tamás szintén ehhez a kérdéshez szól. A kormány az oka a tömeges kivándorlásnak, mert a helyett, hogy megakadályozná, azt előmozdítja s ügynökségeket állított fel. Irjon fel a város a képviselőházhoz, hogy a hajótársaságokkal a szerződéseket bontsák fel s az ügynökségeket oszlássák fel. Kifogásolja továbbá, hogy a katonai laktanyákba a város adja a lovardához szükséges porondot.

Bordé Ferencz elnök hivatkozik a miniszter rendeletére, amely szerint minden egyes kivándorlóval jegyzőkönyvet vesznek fel a kivándorlás okáról. Ezek a jegyzőkönyvek megvannak s arról ezután jelentést tesz a tanács. A porondszállítás tárgyában rámutat a beszál-lásolási törvényre, amely szerint a laktanya tulajdonos tartozik a porondot adni.

Dr. Hoványi Géza a Szokoly Tamás indítványát kifogásolja, mert azt csak a jövő ülésen lehet tárgyalni.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

*

A közigazgatási bizottság az 1905. év I-ső félévéről szóló jelentését betérjeszti. — Tudomásul vették s a miniszterhez betérjesztik.

Kitör a vihar.

Ezután Abauj-Tordamegye azon átiratára került a sor, a melylyel a Bihar honvédmiszter vádalahelyezése iránt a képviselőházhoz intézett feliratát pártolás céljából megküldte.

A tanács indítványozza, hogy térjenek napirendre az átirat felett.

Szokoly Tamás kérte az átirat felolvasását.

Elnök: Csak a jelen voltak többségének az óhajára hajlandó az átiratot felolvasztatni.

Óriási kavardóság, láрма keletkezett ezután.

Elnök felhívta a jelenvoltakat, hogy álljanak fel, akik a felolvasást kívánják. Senki sem állott fel. Az ellenzékiek kijelentették, hogy nem szavaznak, hanem tiltakoznak a kérdés feltétele ellen.

A következő pillanatban Bordé Ferencz elnök nagy meglepetésre kijelentette, hogy mivel a tárgyhoz senki nem kíván szólni, a tanács javaslatát elfogadottnak jelenti ki.

Iszonyu vihar tört az elnök ezen kijelentésére.

— Disznóság!

— Szemtelenség!

s hasonló éles kifejezések töltötték meg a levegőt.

Dr. Hoványi Gyula többször közbekiáltja:

— Ez az elnöki becsület!

Perczekig a padokat verték s az óriási zajban többen az elnöki emelvény felé rohantak.

Sok idő múlva dr. Radó Ignác jutott szóhoz. Azzal kezdte beszédét, hogy Szokoly először kérte az átirat felolvasását s azután a kérdéshez akart szólni. Ez igaz. A dolgot szenvedélyesség nélkül el lehet intézni. Hallgassák meg a hozzászólásokat.

Némiképp reparálva lett ezzel az elnöki baklövés és Sipos Orbán szólott az ügyhöz. A legelemibb dolog, hogy ha az előterjesztett átirat felolvasását kívánják, azt fel is olvassák. Ez azért szükséges, hogy akik nem ismerik, megismerjék az ügyet. A kisebbséget sem lehet jogától elűzni. Határozottan kívánja az átirat felolvasását. Rámutat az elnök visszájárására.

Bordé Ferencz néhány szóval védi eljárását.

Dr. Hoványi Gyula: Minden magyar ember szíve telve van most bánattal. Az új elnök járatlan a gyűlés vezetésében. Eddig a főispán, polgármester másképp jártak el; mindig az volt a gyakorlat, hogy ha egy biz. tag kérte a felolvasást, azt teljesítették. (Zaj.) Aki nincs informálva a szóban levő ügyről, nem határozhat. A felolvasásra irányuló kérelmet mindig teljesítették. Miért térjünk el most ettől a gyakorlattól. Erősen kritizálja az elnök eljárását.

Kurländer Ede kötelezi magát, hogy 1000 forintot fizet, ha folyton közbeszóló Rendes Vilmos tudja, mi van a tárgyalás alatt levő átiratban. Ő nincs amellelt, hogy mindent fel kell olvasni, mert ez obstrukcióra vezetne. Ő amellelt van, hogy a vádalahelyezés iránt írjanak fel.

Dr. Stocker József szintén azzal kezdi, hogy a jelenlevő 50 biz. tagból alig olvasta valaki a kérdéses átiratot. Az elnök mutassa ki a szabályzatokból, hogy egy irat felolvasását szavazattal kell eldönteni. Ősmerni kell nemcsak a tanácsi javaslat és a felirat indokait. Enélkül abszurdum határozni. Ismerteti az átiratot. A miniszter eljárása ellen tiltakozni kell.

Dr. Friedländer Sámuel szerint az elnök hibát követett el, de azt jóvátette. Szavazni nem akart senki s ezért nem olvastatta fel az átiratot. Másként tág tér nyílnék az obstrukcióra. Meg van az alkalom, hogy ha a jegyző nem olvassa fel a kért iratot, azt bármely tag felolvassa. Itt azonban látszik, hogy csak támadni akarnak. (Zaj.) A formákba kapaszkodnak. A tanács javaslatát elfogadja.

Dr. Hoványi Géza: az ellenzék vehemens türelmetlen tagjai okozták a zavart. Ha nem így jártak volna el, felolvasták volna az átiratot. (Zaj. Ellentmondások.) Eddig is már többször szavazással döntöttek hasonló esetben. Ezt igazolja a többséggel. Ha a kérdést felteszik s

még sem szavaznak, tisztán látszik, hogy a többség akaratát akarják figyelmen kívül hagyni. Az átirat csak melléklet. Az átiratot ismerik, közölték a lapok.

Dr. Halász Lajos, aki nagyon el volt rekedve, azt fejtegeti, hogy az átirat nem melléklet, de bázisa a dolognak.

Dr. Berkovits Ferencz szerint a többség dolga, hogy felolvassák-e az átiratot. Indítványozza, hogy az átiratot nyomassák ki s a jövő hónapban tárgyalják.

Dr. Hoványi Gyula: Az nem fontos, hogy a többség itt hogy alakul a vádalahelyezés kérdésében; az országgyűlés többsége már nyilatkozott a vád alá helyezés mellett. Nem az ellenzék volt türelmetlen, hanem az elnök eljárása volt tapintatlan. Ezt fejtegeti. (Zaj.)

Bordé Ferencz elnök: Csendet kér. Ha nem hallgattják a szónokokat, a gyűlést felfüggeszti.

Egy hang: Magát függesse fel!

Dr. Hoványi Gyula: A Berkovits szavaiból is megerősítve látja, hogy eddig gyakorlat volt a felolvasás. Erősen támadta a kormánypartot. Beszédét nagy zajban fejezte be.

Az obstrukció.

Az ellenzék látván, hogy a tuloldal nem hajlandó az átiratot felolvasztatni, formális obstrukciót rendezett.

Szokoly Tamás támadja és kritizálja az elnök eljárását s ragaszkodik az átirat felolvasásához.

Dr. Várady Zsigmond látva a vita elhuzódását, indítványozza, hogy halasztsák a kérdést a jövő közgyűlésre s nyomassák ki addig az átiratot.

Dr. Adorján Emil elismeri, hogy Berkovits indítványa konziliáns. Nem oly fontos a dolog, hogy kinyomassák. Elvi kérdés, hogy jövőre ne legyen precedens. Az átirat indokait akarják ismerni. A felirat nem mellékkormány, a tanács javaslata csak glossza a tárgyhoz. Nagyvárad is küld más törvényhatósághoz átiratot s minő tisztelet az, ha fel sem olvassák. Ez veszedelmes praecedens lenne. Tanulságos eset ez is, hogy miként akarják a kisebbséget elzárni az ügyektől.

Moskovits Farkas többször közbeszól.

Dr. Adorján Emil: (Moskovits Farkashoz) Én dr. Hoványi Géza politikai tudor kollegámmal politikai kérdésben vitatkozom.

Szokoly Tamás: Vagyis ez nem bagaria csizma!

Dr. Adorján Emil kéri az átirat felolvasását. Ha nem olvassák fel, megemlíti mi van benne. A katonai behívók kitűggesztése a csendőrlaktanyán s emiatt kéri a vád alá helyezést. Ezzel belevonták a katonaságot a politikába. Pártolja az átiratot.

Weisz Károly és Balogh Döme szintén az átirat felolvasása mellett érveltek.

Schwarcz Izidor akart ezután szólni, de alig ejtette ki az elnök nevét, kitört a vihar újból teljes erővel s elnök a gyűlést öt percze telfüggesztette.

Szünet alatt.

A szünet alatt izgatott hangulat volt a teremben; a városatyák a terem közepére tolongtak s igyekeztek egymást kapacitálni. Az ellenzék elszánt, hazafias hangulatban volt.

Fokozta az izgatottságot, hogy kitűnt, miként az interpellációs könyvben három interpelláció van bejegyezve s ennek felolvasását elmulasztották.

Szünet után.

Szünet után pótolták ezt a mulasztást s felolvasták a bejegyzett interpellációkat.

Schwarcz Izidor és *Déry* János obstrukciós beszédei után.

Sipos Orbán a többség zsarnokságát elítéli s egyben felolvassa a szóban levő átiratot, a melynek elhangzása után élénk taps tört ki.

Az elnöki erőszak nem engedett ezután sem.

Szokoly Tamás akart beszélni, de az elnök nem engedi.

Dr *Adorján* Emilre került a sor, de előbb *Várady*val vitatkoznak a jelen voltak épülésére. — Majd folytatólag kijelenti, hogy az érdemleges vitában nem vesznek részt, de óvást emel társai nevében is azért, hogy így kellett kicsikarni az átirat felolvasását s hogy ez ne legyen praecedens, ezért emel óvást.

Dr *Hoványi* Géza szintén óvást emel, de az ellen, hogy az elnök olyat engedett, aminőt nem szabad lett volna megengedni. A felolvasást nem szabad lett volna megengedni. Akár a jegyző, akár más olvassa fel, mindegy. — Kormánypárt szenvedélyeskedni nem szokott. A drága időt feleslegesen elpocsékolták, a formához ragaszkodtak, amihez a közönségnek semmi köze. (Zaj.)

Sipos Orbán személyes kérdésben szólal fel. Igaz, hogy hivatalos aktát a jegyzőnek kellene felolvasni. Az átiratot *Adorján* Emil adta neki s a felolvasással a vitának akart véget vetni.

Dr *Halász* Lajos visszautasítja azt, amivel *Hoványi* Géza az ellenzéki oldalt sértegeti.

Dr *Hoványi* Géza nem az egész oldalt támadta. Meg is nevezi, hogy csak *Szokoly* és *Halász*ra értette szavait, mert ezeknek nem volt igazuk.

Dr *Halász* Lajos: a hecczet a tulsó oldal csinálta, mert mikor *Szokoly* kérte az átirat felolvasását, azt mereven visszautasították.

Bordé Ferencz elnök ezután *Szokoly* Tamást rendreutasította, ami újabb vihart keltett.

Dr *Halász* Lajos: hogy ki csinálta a hecczet, rámutat dr *Hoványi* Gézára.

Szokoly Tamás szólni akart, de az elnök nem engedte. Egyszerre többen hevesen beszélnek az óriási zajban. Végre *Szokoly* kijelenti, hogy ő csak jogával élt. Visszautasítja azt a rágalmat, hogy ő csinálta a hecczet.

Dr *Berkovits* Ferencz és dr *Várady* Zsigmond indítványait visszavonták, de azt *Szokoly* magáévá tette, mire a többség azt egyhangulag elfogadta s így az átiratot kinyomatják s a jövő hónapi gyűlésre tűzik ki.

A nagypiacztéri teher állomás.

A vihar némileg elült, de a bizottsági tagok még mindig az előbbi kérdést tárgyalták. A tanács előterjesztette a Nagyváradi vasut r. t. által a vásártéri állomás elhelyezése céljából a közraktár és sóház épület közötti terület átengedése s ezzel kapcsolatban a szénavásárnak az állatvásárok mellé helyezése tárgyában.

Déri János ellenzi a javaslatot, mert az sérti az iparosok és kereskedők érdekeit.

Dr *Friedländer* Samu szintén az átadás ellen van. A városnak nincs ajándékozásokra tehetsége. A város piacát tönkreteszik lassankint.

Hlatky Endre igazaknak ösmeri el a *Friedländer* szavait; a javaslat hiányos, még az sincs tisztázva, hogy milyen nagy terület kell a városi vasut r. t.-nak. Elég nagy a régi sertés piac, a nagy piacon semmi áron nem adja a kert

területet. Az állomás háta megett eldugott haszontalan hely maradna. Ez a terv a peczesori ingatlanok értékét is devalválná. Az áruraktár mögött adjanak helyet, de itt sem ingyen. Azt sem tudjuk, a szénavásártér kivitele mennyi kiadást okozna.

Dr *Kurländer* Ede, dr *Moskovits* József, *Heller* Ede, dr *Stocker* József szintén a tanács javaslata ellen, míg *Gábel* Jakab, *Weisz* Károly és *Komlóssy* József a javaslat mellett beszéltek.

A többség a tanács javaslatát egészben elvetette.

Interpellációk.

Az idő már fél 7-re járt, mikor sor került az interpellációkra.

Balogh Döme három interpellációt intézett a polgármester-helyetteshez.

1. Kifogásolja, hogy amikor a tisztviselők számának apasztásáról van szó, a megüresedett állásokra *Bordé* Ferencz polgármester-helyettes azonnal új embereket nevez ki, bár erre nincsen joga.

2. A ló- és baromvásártéren protekciós laczkonyhások vannak s a tanács a kérdés rendezését csak halogatja.

3. Sas- és Zöldfa-utczák új burkolása nem lett elhatározva, mégis bevették a jegyzőkönyvbe. Miniszteri leiratokat nem terjeszt a tanács a közgyűlés elé, mikor pótlásokról van szó.

Bordé Ferencz elnök válaszolt az első és utolsó kérdésekre. A szervezeti szabályzat alapján gyakorolja mint helyettes a polgármesteri jogokat. Protekció nélkül jár el. — A másik kérdésre a jövő gyűlésen válaszol. — A harmadik kérdésben a törvény az irányadó.

Este 7 órakor a gyűlést elnök berekesztette. A hátralevő ügyek tárgyalását ma, pénteken folytatják.

UJDONSÁGOK.**TÁJÉKOZTATÓ.**

Okt. 15. A nagyváradi magántisztviselők rendkívüli közgyűlése d. u. fél 5 órakor.

Okt. 16. Szüret kezdete a megyében.

Okt. 22. A koldusápoló egyesület vál. ülése d. u. 5 órakor.

Napról-napra.*A bihari rablók.*

— Saját tudósításunk. —

Megirtuk annak idején, hogy a bihari plebánián folyó hó elsején este elkövetett rablás gyanújában *Török* János és *Mákocsi* József bihari lakosokat letartóztatták. Terhelteket azután beszállították Nagyváradra, ahol vizsgálati fogságba helyezték őket. A borzalmas rablótámadás ügyében újabban a következő részleteket közlik velünk.

A merénylet koronatanuja *Karuk* Józsefné Szilávik Viktória bihari lakosnő, bejáróasszony, aki segédkezni szokott a plebánián. A rablótámadás idején éppen a vacsora fölhasználásával foglalatzkodott a szobában, ahova a két bekormozott arcú, marcsona zsvány berontott. A haramiák közül egyik jóval magasabb volt mint a másik. A magasabbat nem ismerte föl *Karukné*, de a zömökebben nyomban megismerte *Török* Jánost. Az asszony természetesen nagyon megijedt, annyira, hogy nemcsak a szobában nem mert lármát csapni, de mikor fölhasználva az alkalmat az ablakon kiugrott és segítségért szaladt, még akkor sem mert a ház előtt zajt ütni, hanem jó pár száz lépésnyi távolra levő lakására futott, ott az urát hivta segítségül, akivel a község házára siettek jeleneni a bűnesetet. *Karukné* urának mindjárt

megmondotta, hogy *Törököt* fölismerte, másnak azonban egyelőre nem mert szólni, félve *Török* boszújától.

A csendőrség megindította a nyomozást s miután cigányoknak maszkirozták magukat a rablók, először tizenhét cigányt állítottak elő s vallattak keményen, de semmi terhelő adat nem merült föl ellenük. A csendőrök előtt ekkor gyanusnak tűnt fel az a körülmény, hogy *Karukné*, aki jelen volt az esetenél s az ablakon kiugorva elszaladt, nem kiáltott segítségért nyomban, hanem előbb hazament, ami aránylag sok idővesztéssel járt.

Karukné a kényszerhelyzetben nekibátorodott és bevallotta a csendőrök előtt, hogy *Törököt* fölismerte. *Török*, az alacsonyabbik volt, aki pénzt követelt, majd a lámpát elakarta oltani, szóval ő kezdte meg a támadást. *Törököt* aztán a rablótámadást követő napon késő este látta, amint a plebánia előtt valamit keresgél. Rá is szólott:

— Te voltál a plebánián az este.

A nyomozás már most ezen az alapon indult meg. Házkutatást tartottak *Török*nél, valamint a fölmerült gyanúok alapján *Mákocsi* Józsefnél is. Utóbbi helyen annál is inkább, mert *Mákocsi* tizenhat éves *Juliánna* nevű lánya cseléd volt a plebánián, ahol hat hónapot ki is töltött, ekkor azonban helyéről szülei indokolatlanul elvitték, amiért aztán harminczkét korona pénzbüntetésre ítélték és illetőleg, miután nem fizetett, nyolcz napra elzárták. *Mákocsi* ezóta állandóan haragosa volt a plebániának. *Mákocsi* lakásán tartott házkutatás meglepő eredménnyel járt. A padláson megtalálták a támadásnál használt két fűtykőst, a melyek közül az egyikből egy darabka letört. A két furkósboton vérnyomok voltak láthatók.

A szálak már most nagyon érdekesen szövődnek tovább a kutatás során. Homlokterbe nyomul itt *Pécsy* Károly dr orvosi látellete.

A látélet megállapítja, hogy az esperes arcsebe, amely a jobb járomcsont eltöréséből keletkezett, balkezes embertől származik. Már pedig tanukkal igazolva van, hogy *Mákocsi* balkezes. Az esperes-plebános, nővére, valamint *Karukné* azt adták elő a nyomozás során, hogy a plebánost a támadók közül a magasabb ütötte le. Már pedig kettőjük közül *Mákocsi* a magasabb termetű. A plebános sebe annak a furkósbotnak a fejlenyomatát mutatja, amelyet *Mákocsi* használt s amely nincs letörve.

*Török*kel szemben bizonyítva van, hogy ő az alacsonyabb ütötte le a esperes nővérét, akinek sebesülése annak a bunkósbotnak a képét mutatja, amelyet *Török* használt. Erről ütés közben jókora szilánk letört. Ezt a szilánkot kereshette a plebánia előtt másnap este oly gondosan *Török*. A szilánkot a csendőrök hosszas, gondos keresés után megtalálták a tett színhelyén, a szobában. Hozzáillesztették a fűtykőshöz s a próba bevált. *Török* és *Mákocsi* tagadnak ugyan, de nyomatékos gyanu van ellenük.

A sebesültek gyógyulása husz napnál többet vesz igénybe. Az ütések, a fizikai fájdalom, valamint a kiállott súlyos lelkirázkódások és izgalmak megviselték ugyan őket, de rövidesen már csak kellemetlen emlékek marad a brutális támadásról.

A vizsgálóbíró e hó 17-én kiszáll a helyszínére, ott tanukihallgatást és szemlét tart.

* **10% közköltőemelés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának erős meglepetéssel szolgál közelebb a városi tanács. Most készítik a város jövő évi költségvetését s ez igazi meglepetés, vagy inkább hideg zuhany lesz nemcsak a törvényhatóság tagjaira, hanem a város egész közönségére. Hír szerint mintegy 70,000 korona kiadásra nem lesz más fedezet, mint a közköltő emelése. Ez az összeg mintegy 10% közköltő emelésnek felel meg. Nagy veszedelem ez a körülmény a városi tisztviselőkre nézve is, mert lehet, hogy a fizetésrendezés útját nagyon is keresztezi.

* **A nagyváradai tábla új bírása.** Nem sokáig maradt gazdátlanul a nagyváradai királyi ítélőtáblánál a *Bige* Gyula nyugalmába vonulásával megüresedett bírói szék. A Budapesti Közlöny legújabb száma jelenti, hogy a király az igazságügyvivő előterjesztésére *Kepes* L. Miklós nagyváradai törvényszéki bírót a nagyváradai ítélőtáblához nevezte ki bírói minőségben.

* **Megüresedett tanítói állás az iparos tanonciskolában.** A nagyváradai iparos tanonciskolában a segédek továbbképző tanfolyamán betűtendő a fémipari szakrajz tanítása. Pályázhatnak e szakra képesített egyének, úgy, mint gyakorló iparosok: gépészek, műlakatosok s b. Kik ezen heti 3 órai elfoglaltságot igénylő óraadói állást elnyerni óhajtják f. hó 20-ig jelentkezhetnek az ipariskola igazgatóságánál. N.-piacz közs. polg. fiu iskola: Nagyvárad. 1905 évi október hó 12-én. Ragány János iparokt. biz. elnök. Szűcs Izsó iparisk. igazgató.

* **Mayor Miklós betegsége.** A honvédhadapródiskola parancsnokának állapota, mint örömmel értesülünk, gyors javulás útján van. Tegnapi hírünkkel szemben ma föltétlenül megbízható helyről most arról értesülünk, hogy az alezredes betegsége csak muló rosszullétnek bizonyult. Mayor Miklós a legközelebbi napokban ismét átveszi az iskola vezetését, annyira előrehaladt gyógyulása. Ezt a hirt bizonyára a legnagyobb örömmel fogadja egész Nagyvárad közönsége, a melyet a kiváló parancsnok személyéhez az őszinte tisztelet és szeretet számai fűznek.

* **A csillagvárosi gyógyszerár.** *Hankovits* Ferencz, a nem rég s Csillagváros területére engedélyezett gyógyszerár tulajdonosa, azt a kérelmet nyújtotta be a városhoz a belügyminiszterhez leendő felterjesztés céljából, hogy a gyógyszerár felállítására megszabott terminus, — egy év — a gyógytár ügyében hozott legutolsó belügyminiszteri leirat keltétől számíttassék. Tudniillik, mikor a gyógytár felállítását, illetve Pecseszöllös községből a Csillagvárosra áttelepítését a belügyminiszter megengedte, egyszersmind kimondotta, hogy a gyógytár tulajdonosa tartozik az engedély keltétől számított egy év alatt felállítani, különben ezen jogát elveszi. Ekkor azonban kitűnt, hogy Hankovits a Bánya-soron a kedvezőtlen talajviszonyok miatt a gyógytárat nem állíthatja fel s így kénytelen volt kérvényezni, hogy a Gilányisoron létesíthesse a patikát. Ez a jogos kérelme Hankovitsnak hosszabb idő eltelté után teljesült, több rendbeli felelősség miatt. Így most már Hankovits csak most foghat a gyógytár felállításához. Az egy évből azonban most már nincs sok hátra s azért kéri, hogy a patika ügyében hozott legutolsó belügyminiszteri határozattól számíttassék az

egy év. Dr Baróthy Ákos városi főorvos a kérelem teljesítése mellett nyilatkozott tegnap beterjesztett véleményes jelentésében.

* **A német gyarmati kongresszus.** Berlinben a múlt héten tanácskozott a második német gyarmati kongresszus, a melyet Németország tengerentúli gyarmatainak működő kereseti és kereskedelmi társaságok a keresztény misszió egyesületekkel karöltve rendeztek a gyarmatok anyagi és erkölcsi érdekeinek megvitására. Az első kongresszus három esztendővel ezelőtt szintén Berlinben folyt le. A kongresszuson két magyar ember is résztvett: Vay Péter gróf apostoli protonotárius és egy szalézi misszionárius. A kongresszus záróülése, mint Berlinből írják nekünk, nagy pompával folyt le a birodalmi gyűlés nagytermében. A záróülésen felszólt Vay Péter gróf is és általános figyelem közepette a civilizált nagyhatalmaknak morális és etikai földadatairól beszélt a tengerentúli gyarmatokban. Hangoztatta, hogy minden egyes európaia komoly földadat járul a tengeren túl. Cselekedeteivel, életével egyaránt jó példával kell elűl járnia. Ugy kell élnie, mint egy igaz kereszténynek. Csak akkor lehet az európaiak befolyása maradandó és áldásos. Vay Péter gróf nagyhatású beszédét a közönség lelkesen megéltette.

— Sohasem kívánok intelligensebb hallgatóságot, — írja a gróf egy hozzáunk intézett levelében. Elhalmoztak kitüntetésekkel. Szinte azt hittem, hogy *Nagyváradon vagyok!*

A gróf vasárnap délután a Szt. Lajos-templomban szent beszédet mondott, a templomot zsulolásig megtöltő ájtatos közönség előtt. A templomban a közönség már a szent beszéd előtt pár órával elfoglalt minden talpalatnyi helyet. Hétfőn Vay gróf Berlin legnagyobb templomában tartott beszédet 6000 főnyi hallgatóság előtt. A beszéd hatása óriási volt itt is. A gróf csak első németországi misszió-gyűlés után fogja elhagyni Berlint, hol a legnagyobb kitüntetéssel és szeretettel fogadták a tudós magyar főpapot.

* **A dunai hajószerecsétlenség.** A három napja történt dunai hajókatasztrófia áldozatai közül tegnap reggel hármat fölboncoltak. A boncolás, amelyet dr Ajthay K. Sándor egyetemi tanár felügyelete alatt München Károly boncoló főorvos végzett és a melynél Kiss István soros vizsgálóbíró is jelen volt, megállapította, hogy a Szecsényi Náni, Papp Gáborné és Koncz Jánosné halálát fuladás okozta. A katasztrófia másik áldozatát holnap boncolják. A vizsgálóbíró a helyszíni szemlét illetőleg még nem rendelkezett.

* **Fényüzési adó.** Érdekes határozatot hozott a tegnapi ülésén Linz községi tanácsa. Egy újabb nemét találta ki a pénzsajtolásnak de bennünket vigasztaljon az, hogy először nem nálunk van, másodsor hogy akiket sajtol azok biztosan oly helyzetben vannak, hogy fizethetnek bőven. Mint tudósítónk jelenti Linz községi tanácsa fényüzési adót vetett ki szolgákra fogatokra, háts lovakra, automobilonokra és pezsgőre. Vajjon lessz e a rendelet után is oly sűrű automobil elgázolás, vagy az adó miatt lefognak mondani erről a modern kivégző masina száguldozásával járó különös szenvedélyről; ha igen úgy üdvös volna Budapesten is életbe léptetni e legújabb adófajt.

* **A villamos vasut oszlopai.** A villamos vasut tudvalevőleg az egész városon végig felső vezetékkel készül el, mihez a város belső részén vas, a külsőrészen pedig faoszlopokat állítanak fel. A kereskedelmi minisztériumból tegnap érkeztek le a vezeték tartó oszlopok tervei jóváhagyva. Az oszlopok nagy része azonban

már előzőleg meg is érkezett s a város külső részén, a hol már kész a pályatest, a napokban meg is kezdik az oszlopok felállítását.

* **Magyar orgonáipar.** A hazai orgonáépítőipar különösen magas fejlődést ért el, a mely elsősorban *Rieger Ottó* budapesti orgonagyáros érdeme, ki fáradságot és költséget nem kímélve, csakis magyar munkásokat alkalmazva, hazai anyagot felhasználva és szaktudományára érvényesítése mellett egy a modern igényeknek megfelelő gyárat tart üzemben, mely valóban látványosságot képez. — A múlt vasárnap Mária Remetén beszentelt gyönyörű művi orgona szintén ő benne dicséri mesterét. Az utóbbi időben készített ezen czég egy ritka szépségű orgonát a győri, Benczés rend temploma, valamint ugyanolyan kivitelű orgonát a m. kir. igazságügyi minisztérium megbízásából az aszódi javító intézet és a budapesti gyűjtőfogház részére. Ezen gyár kitűnő gyártmányainak tudható be, hogy utóbbi időben 118 nagyobu megbízást nyert különböző orgonák építésére, többek között között Orló, Alsó-Lehota stb. templomok részére, melyek mind remekei a magyar iparnak.

* **Barabás Béla és a fináncz.** Barabást még mindig nagyon szeretik a nagyváradiak s sokan sajnálják, hogy ebben a ciklusban már nem mondhatják a magukénak. Nagyváradiak neveztek el Barabást bálvány döntő-nek s már csak ezért is szívesen hangoztatták ezt a melléknevet, mert ők is résztvettek a bálvány döntés nagy munkájában.

A híres aradi képviselőt mostanában is gyakran keresik fel nagyváradiak, kik nagy sulyt fektetnek a kiváló honatyával kötött jó viszony ápolására. A minap is ilyen nagyváradai társaság járt Barabásnál. A képviselő régi ismerőseinek elmondotta egyik eleményét, amely még gyermekkorában esett meg vele Biharország fővárosában.

— A hatvanas évek közepén, beszélt a képviselő, édes apám elküldött Kolozsvárra, hogy az ottani unitárius gimnáziumban folytassam Aradon megkezdett tanulmányaimat. Szegény apám egy kis zsákot tett a nyakamba, amibe valami ócska latin könyvek — még a 18. századból valók — voltak belegyömöszölve. Nem tetszett nekem a sulyos teher, de szülei parancsra csak magammal cipeltem, mert azt mondta az édesapám, hogy azokban a poros könyvekben van a tudományok tudománya. Delizsánczon először Nagyváradra érkeztem, ahol várnom kellett reggeltől estig. Akkor voltam először ott, tehát gondoltam, megnézem Szent László híres városát.

Keresztül-kasul jártam a várost. Elne feledjem, a latin könyveszsák ott lógott a nyakamban, mert egy világit el nem hagytam volna, — úgy parancsolta az édes apám, hogy mint a két szemem világára, úgy vigyázzak a könyveszsákra. Éppen a szent László-téren kóborogtam, amikor egy osztrák fináncz fixírozni kezd s gyanus szemekkel nézegeti végig az én zsákomat. Ez német, gondoltam magamban, tehát nem jót akar, jó lesz előle megugrani s roham lépésben iszkoltam a Körös felé. A gyanus szándéku fináncz egyre a nyomomban volt s a Körös hidjánál utol is ért. Éreztem, hogy valaki megmarkolja a zsákomat. Hátra nézek, hát csakugyan a fináncz volt.

— Mi van a zsákmán? — kérdezte a német.

— Latin könyv, válaszoltam.

— Ezt mindenki mondhatja, szólt a borotvált képű fináncz. Lássuk csak.

Sáros idő volt s a hitetlen alak poros, mindazonáltal becses latinkönyveimet a zsákból kirázva a sárba szórta. Szerettem volna egy pofont adni a szemtelennek, de akkor még olyan kicsi voltam, mint az öklöm. Csempészett holmit nem talált nálam a fináncz, de annál több dolgot adott, mikor elengedett s én bénytelen voltam kabátom könyökével sorra törölni a sáros latin könyveket.

A nagyváradai finánczok elfeledték velem német elődjük barátságatlan fogadtatását, amikor 1901-ben Tisza Kálmánnal szemben reám szavaztak.

* **Az osztálysorsjáték** tegnapi huzásán a következő számokat húzták ki — nyere-ményenyl:

10.000 koronát nyert: 49169.

5000 koronát nyertek: 15788 28090 37566 54375.

2000 koronát nyertek: 599 6377 8954 17000 17276 21319 25240 26507 28310 30832 35183 37498 39889 45549 49597 49616 58249 59218 61266 63188 75310 84521 96048 98599 103430 104258 108876.

1000 koronát nyertek: 3370 4673 8306 9075 15180 15514 17334 21675 21701 29618 31782 32282 33546 34412 35864 37401 39074 39819 44286 50401 51204 52663 53622 55770 59702 59688 63891 65708 69553 70334 70419 11206 72237 72899 73220 74259 74986 75598 78019 83107 84765 85621 88675 89398 91292 95230 97079 99568 99706.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

x **Dóra-crém** a legjobb pattanások, szepülő, sömör és napégetés ellen *ára 1 kor.* **Dóra-szappan 70 fillér,** készíti „**Kigyó-gyógyszertár** Nagyvárad, Bémer-tér Telefon: 431. szám.

x **Szép és biztos mellékkereset.** Tanítók, jegyzők, papok vagy oly egyének, kik a szőlészethez csak némileg is értenek és oly vidéken laknak, hol a szőlő megéri vagy a hol a filoxera a szőlőket már elpusztította és ennek következtében azok újból lennének beültetendők, tehát a hol szőlőműveléssel foglalkoznak: szép, állandó és biztos mellékkeresetre tehetnek szert, ha címüket beküldik: *«Hirdetési iroda» Budapest, Váci-utca 20-b. 1303.*

x Lapunk t. olvasóközönségének szives figyelmét felhívjuk **Czillér Imre** előnyösen, ismert, jóhírű divatárú cég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: **Fatinicza**, operett.
Szombat: **A Lőcsei fehérasszony** történelmi színmű énekekkel.

Vasárnap d. u. Dunánan apó és fia utazása, este Jánosvitéz Gerlaky és Székelylyel.

* **Fatinicza.** Az idei színi idényben ma kerül harmadszor színre a Szigligeti színházban az ismert szereposztásban **Fatinicza** operett. Főszereplők: Gerlaky H. Bárdos I., Simon M., Hidy, Anday, Komáromy, Székely, Palásthy, Tihanyi, Sz. Nagy I. Bérczi.

A lőcsei fehérasszony. Az idei színi-évadnak egyik legérdekesebb darabja a Lőcsei fehérasszony című énekes történelmi színműnek szombaton lesz a bemutató előadása. Az igazgató nagy gondot fordít e poétikus darabnak a színre hozatalára s minden szerepet elsőrendű erővel játszat. A darab czímszerepét Angyal Ilka a színház hősnője játsza, ki egy pár magyar kurucznotát is énekel. Kivüle a színház összes személyzete részt vesz a nagyszabású ujdonságban.

Vasárnapokon olcsóbbak lesznek a páholyok. A színház igazgatója egy üdvös ujtást hoz be a következő vasárnapról kezdve, a mennyiben a vasárnapi béreltszűnetes előadásokra a páholyok árát a következő árakra szállítja le: nagy páholy 14 korona helyett 10 korona, míg a földszinti és I-ső emeleti páholyok ára 12 korona helyett 8 korona lesz. Ez által módot kíván nyújtani, hogy a szegényebb sorsu nagyobb családok is eljárassanak a páholyokba. A következő vasárnapon már a páholyok a fenti árak mellett árusítatnak.

Z E N E.

Dalestély a Kossuth-szoborra. Az év. ref. énekkar f. hó 29-én a Zöldfa dísztermében a Kossuth-szobor alap javára Gerencsér József karmester vezetése mellett műsorral, 2 korona számozott és 1 koronás belépti díj

mellett dalestélyt tart. A műsor pontjai több szép magyar dalt, fuvola szólások, duett, egyes kar dalokat fog tartalmazni. A műsört reggelig tartó táncz fogja követni, melyhez a zenét Dula Miklós és zenekara szolgáltatja. A buzgó rendezőség mindent elkövet a siker érdekében már csak azért is, hogy e nemes célra mentül több fillérel adózhassanak.

EGYESÜLETEK.

A gyermekbarát kérelme. A szigorú időjárás közeledtével a gyermekbarát egyesület ismét kérelem fordul a közönséghez és első sorban a hölgyekhez. Fölkéri mindazokat, akik ócska ruhákkal rendelkeznek, sziveskedjenek azokat Sáve Kálmánné, Huzella Gyuláné, vagy Perczel Adolfné urasszonyokhoz küldeni, kik azok helyrehozását és kiosztását szivesek voltak magukra vállalni.

NYILTÉR.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindenemű tükör, réz- és vasbutorok a lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg-szebb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelettel készülnek minden e szakmába vágó **asztalos, kárpitos és díszítő stb. munkák, javítások** a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

TÁVIRATOK.

A válság.

Az audiencia.

Budapest, okt. 11. (Saját tud. táv.) **Fejérváry** bécsi kihallgatása másfél óráig tartott. O felsége nagyon *kegyesen* fogadta. Döntés azonban még mindig nem történt. A magyar miniszterek közül másnak kihallgatását *nem tervezik.* Fejérváry a király fölkérésére további rendelkezésig egyelőre a császárvárosban marad. A Burgból egyébként a külügyminiszteriumba ment, ahol *Goluchowski*val hosszabban tanácskozott.

Az uralkodó álláspontja.

Bécsi jól informált politikai körök véleménye szerint a király Fejérváry

programját *nem vetette ugyan el,* de *nem is jelezte* egy szóval sem, hogy az általános választói jogot *elfogadta volna* s ezzel ráállott volna a kormányprogram alapjára. A kormány kell, tehát megmarad a helyén, az bizonyos. A király a kabinet többségalakítási kísérleteit is jó szemmel nézi, sőt egyenesen helyesli. Maga a választói jog általában a reformprogram azonban hatalmas ellenzékkel találja magát szemben. Egyrészt a befolyásos *udvari áramlattal* kell megküzdenie, másrészt azonban maga az *uralkodó személyesen is* ellenzi a kormány *radikális reformjait.*

György Endre.

Hír szerint György Endrét az utolsó pillanatban mégis sikerült rábírní, hogy a kabinetben maradjon meg s a földmivilési tárczát, amelyet egyesek napokon keresztül már *Feilitzsch* Arthur bárónak szántak, továbbra is vállalja el, tartsa meg.

A harcias kormány.

Egyik bécsi lap úgy értesül, hogy az új kormány működése határozottan harcias irányu lesz. Mindenek előtt oda fog törekedni, hogy a mostani többséget az új választásoknál megbuktassa.

A szabadkai gyűlés.

A szövetkezett ellenzék nagyszabású vasárnapi tiltakozó gyűlése alkalmából Szabadkára utazását már eddig is sok képviselő jelentette be. Többek közt Kossuth, Apponyi, Barabás Béla, Ballagi, Sággy, Pozsgay és még sokan.

Fegyelmi Mandola ellen.

Mandola Viktor győri állomásfőlygázó ellen állítólag fegyelmi vizsgálat elrendelését fogják kérni a győri független polgárok közül többen a győr-sopron-ebenfurti vasutnál, amelynek alkalmazottja. A fegyelmet Mandola ellen legutóbbi kétes politikai szereplése miatt kérik.

Justh és a képviselőházi tisztviselek.

A Ház tisztviselei küldöttségileg járultak Justh elnökhöz s megköszönték igazságosságát és részrehajlatlanságát, melylyel a legutóbbi kinevezéseknél eljár.

Magyar és cseh diákok.

A budapesti egyetemi ifjak közös akcióra szólítják föl a cseh főiskolai diákokat, hogy együtt küzdjenek a bécsi *kamarilla* ellen.

Szatmármegye.

A mai közgyűlésen meginterpellálták az alispánt, miért nem tüzetett ki lobogót az *aradi vértanúk* ünnepén a vármegyeházára. Az alispán menti magát s azt állítja, hogy csak tévedésről van szó. Máskor hasonló esetekben jó előre gondoskodni fog. *Wetzák* Ede dr indítványozza, hogy fejezze ki a megye mély sajnálkozását a szeptember 23-iki audiencián történtek fölött. *Domahidy, Falussy* dr pótlólag hozzáfűzik az indítványhoz, hogy a folytonos *elnapolást*

törvénytelennek tartják és egyuttal legnagyobb mértékben károsnak. Indítványozzák azt is, hogy a vármegye ne csak határozatilag mondja ki mindezt, hanem gondoskodjék róla, hogy a határozat *ő Felségéhez jusson el*. A hatvanas bizottság kijelentette, hogy a felfüggesztéstől az alispánt illetőleg eláll, ha az alispán ünnepélyesen ígéretet tesz arra nézve, hogy jövőre szigorúan *alkotmányos alapon* fog működni.

Az alispán kijelenti, hogy mindig a törvény útján jár ugyan, mindazáltal semmiféle ígérettel jövőre működése elé korlátokat nem állíthat. Kezét semmilyen irányban meg nem kötheti. Az alispánt ezután 227 szóval 17 ellen visszahelyezték.

A svájci szerződés.

A kormány felhivatalosa hirt ad arról a fontos külpolitikai tanácskozásról, amely most indult meg Bécsben a külügyminiszteriumban. Szó van a Svájccal kötendő vám- és kereskedelmi szerződésről. Tekintettel a magyar válságra, a szerződés most nem köthető meg véglegesen, hanem egyelőre csak rövid lejáratu provizóriumról lehet szó.

A svájci követ tegnap délelőtt bemutatatta a svájci kiküldötteket. Ma délután három órakor megkezdődött a tanácskozás. A ratifikálás most már január 1-ig nem történhetik meg.

Zeysig.

Budapest, okt. 12. (Saját tud. távirata.)
Zigány váltig ártatlanságát hangoztatja, sürgeti vizsgálati fogsága megszüntetését.

KÖZGAZDASÁG.

Katonai lóvásár. A cs. és kir. szegedi 2. számú lószorozó-bizottság remonda szükségletét közvetlen a tenyésztőktől óhajtván beszerezni, elhatározta, hogy vásárlás céljából felkéri ugy a biharmegyei gazdasági-egylettel folyó év és hó 29-én Margittán közösen rendezendő állatkiállításunkat, valamint a folyó évi november 17-én Nagyszalontán, december 11-én Nagyváradon és december 13-án Ér-Mihályfalván tartandó országos vásárokat is. — Felhívom ennél fogva mindazon tenyésztőket, kiknek birtokában katonai célokra alkalmas eladó lovak volnának, hogy ezeket a fent jelzett napok és helyek valamelyikén állítsák elő. — E vásárok Margittán a kiállítás területén, a többi helyeken pedig a vásártereken fognak reggel 9 órakor kezdődőleg megtartatni.

Nagyvárad, 1905. okt. hó 11-én.

Olasz Elemér,

Biharvámegye lótenyésztési bizottságának elnöke.

A gabonatözsde határídeje.

Budapest, okt. 12.

Buza okt. — — — —	15 94
Rozs okt.-re — — — —	12 64
Tengeri április 1906. — — — —	16 16
Zab ápr.-ra — — — —	12 12
Repreze aug.-ra — — — —	21 06

Értéktözsde.

Budapest, okt. 12.

Osztrák hitelrészvény — — — —	669 25
Magyar hitelrészvény — — — —	782 75
Leszámitoló bank — — — —	474 —
Rimamurányi — — — —	588 —
Osztrák-m. államvasuti részvény	675 —
Közuti vasut — — — —	572 —
Városi villamos vasut — — — —	314 —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 okt. 12-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — —	115 —
Magyar koronajárdék 4 — 0% — — —	86 10
Magyar koronajárdék 3 1/2% — — —	86 75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — —	96 50
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény — — —	97 50
Magyar nyereség sorsjegy-kölcson — — —	221 —
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcson — — —	166 —
Osztrák járdék papirban — — —	100 30
Osztrák járdék ezüstben — — —	101 20
Osztrák járdék aranyban — — —	119 50
Osztrák korona járdék — — —	100 55
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	16 2
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	16 65
Magyar hitelbank részvény — — —	788 25
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — —	677 —
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — —	680 75
20 frankos arany (Napolendor) — — —	19 11
Német birodalmi márka — — —	117 45
London vista — — — —	240 25
Páris vista — — — —	95 47
20 márkás arany — — — —	23 47

A szerkesztésért felelős:

Dr. V U C S K I C S G Y U L A.

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcai szoba s a hozzá tartozó melék helyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénzránál» Kossuth-utca 4 szám. 12621

Új üzlet.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utcán
ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy

fűszer-, csemege-üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hízagot pótló intézmény, amennyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Blaha Istvánné.

Helybelyi megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomagolással vasúthoz szállítva.

S Á R K Á N Y S.

Bankháza, BUDAPEST, VI., Ó-Utca 6.

Telefon 80-89. a magyar királyi szab. Oslállysorsjáték főarúsítója. Telefon 80-89.
Sürgőnyezim: Sárkányék Bpest Folyó számla: Pesti m. keresk. banknál és a m. kir. postakáréktárnál.

Legmagasabb pénzkölcsönt nyujtok sorsjegyekre és értékpapirokra, bárhol elzálogosított sorjegyeket saját pénzemen kiváltok és ezekre nagyobb kölcsönt adok; letétjegy, zálogjegy beküldendő. Kedvező feltételek mellett a kölcsön részletekben is visszafizethető.

Budapesti és Vidéki kereskedőknek, iparosoknak váltóit leszámítolom és könyven törleszhető váltó és személyhitelt nyujtok.

Tisztviselők és katonatisztek amortizációs kölcsönt kaphatnak.

Háztulajdonosok és földbirtokosoknak

II-ik és III-ik helyre való betáblázásra azonnal folyósíthatok.

Semmiféle **előleges jutalékokat nem kérek**, ugyszintén minden levelet, válaszbelégy nélkül is, rögtön elintézek.

SÁRKÁNY S. Bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6.

Megjegyzés: A XVII-ik sorsjáték I-ső osztályu sorsjegyei már megjelentek és kérem egyuttal b. megrendeléseit, a legjobb és legpontosabb kiszolgálásról előre biztosítom, minden nyeresémet azonnal kifizetek.

A következő szerencse számokat ajánlom, mert ezek nagy nyeresémmel még nem lettek kisorsolva:

2979	1218	12953	16065	35733	44596
51325	58162	80847	99191	101580	105655

K i v á g a n d ó.

Megrendelőlap.

SÁRKÁNY S. bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6.

Megrendelem önöknél a számú { egész, negyed, fél, nyolcad } sorsjegyet és ennek árát postautalvánnyal küldöm kérem utánvenni

A nem kívántat Név:
tessék kihuzni. Lakhely: u. p.

Új sirkerítési osztály!

Grünwald Jenő

épület- és műlakatos

Nagyvárad, Uri-utca 39. (Saját ház.)

Telefon szám 434.

Vízvezetékek és csatornázások.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, miszerint 12 év óta fennálló elsőrendű épület- és műlakatosműhelyemben egy külön osztályt létesítettem

Kizárólag sirkerítések

készítésére, melyben eredeti minták, a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelűekig készenlétben vannak, továbbá vagy 2000-féle mintarajz áll a n. é. közönség rendelkezésére, melyből tetszés szerint választhat.

Az árak tekintetében pedig a legolcsóbb vagyok,

Költségvetéseket ingyen készítek.

A n. é. közönség eddigi bizalmát megköszönve, kérem ez új vállalatomban is szives pártfogását, vagyok

1185. kiváló tisztelettel

Grünwald Jenő,
épület- és műlakatos.

Új rendszertű asztalalaku takaréktűzhelyek.

Mindennemű lakatos munkák és javítások

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. **izzólámpa körtéket** tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, ivlámpák és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

→ **villamosvilágítási** ←

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

A

„Nagyváradai Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett **törlesztéses és jelzálogkölcsönöket** nyújt, amelyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri bir-

tokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább, kamatozású kölcsönöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

A t. vevőközönséghez.

Aki kevés költséggel akar szép és legújabb divatu *női és gyermek felöltöket, ruhakelmét, vásznat és fehérneműt, szőnyeget, függönyt pokróczokat* és több e szakmába vágó cikket előnyös fizetési feltételek mellett vásárolni, látogassa meg a solid árakban elismert

Wallerstein Fülöp Fiai cég

nagyáruházát, Nagyvárad, Bémer-tér (a színházzal szemben.)

a hol **alkalmi vételek** által sokféle különlegességek kerülnek eladásra.

A többek között most lettek **sima, divatos színű selymek** melyeket már 1 koronától kezdve árusítunk.

Továbbá **nagymennyiségű 120 czm. széles téli szövetek métere 40kr-tól.**

10.000 gombolyék legszebb színekben, **selyem pamut 14 kr.**

Tenisz barchetek jó minőségű és jó mosó 80 czm. széles 16 krajczár.

Nagy választék bélés és rövidárakban.

Becsés megrendelését kérve vagyunk

kiváló tisztelettel **Wallerstein Fülöp Fiai.**

Egy bösendorfii zongora eladó.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.